

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN JA HELSINGIN YLIOPISTON VÄLINEN SOPIMUS VUOSILLE 2017-2020

1. YLEISTÄ

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja yliopisto ovat yliopistolain (558/2009) 48 §:n 1 momentin nojalla sopineet yliopiston toiminnalle asetettavista tavoitteista. Sopimuksessa asetetut tavoitteet on johdettu hallitusohjelmasta, hallituksen toimintasuunnitelmasta sekä muista eduskunnan ja valtioneuvoston korkeakouluille asettamista strategisista tavoitteista.

2. KORKEAKOULULAITOKSEN YHTEISET TAVOITTEET JA KORKEAKOULUKOHTAISET TOIMENPITEET

Tavoitetila 2025

Suomalainen - nykyistä laadukkaampi, kansainvälisempi, vaikuttavampi ja tehokkaampi - korkeakoululaitos on vuonna 2025 kansainvälisesti kilpailukykyinen, mahdollistaa korkeaan osaamiseen perustuvan suomalaisen yhteiskunnan ja toimintatapojen uudistumisen sekä tuottaa osaamista ja uutta tietoa globaalien, usein monialaisten ongelmien ratkaisemiseen. Korkeakoulut ja tiedelaitokset ottavat toiminnassaan ennakoivasti huomioon toimintaympäristön muutokset, kuten digitalisaation, kansainvälistymisen ja väestökehityksen.

Suomalaiset yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat kansainvälisesti vahvoja ja kilpailukykyisiä toimijoita. Korkeakoululaitos muodostuu korkeatasoisista, vahvuusalueilleen profiloituneista yliopistoista ja ammattikorkeakouluista. Näiden osaaminen täydentää toisiaan siten, että yhteiskunnan ja työelämän erilaisiin tarpeisiin vastataan. Korkeakoulujen toiminnassa korostuvat sivistystehtävä, yhteiskuntavastuu ja vaikuttavuus, kestävän kehityksen periaatteet, eettinen toimintatapa sekä hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen. Laatua on vahvistettu kansainvälistymällä, digitalisaatiota hyödyntämällä sekä toimintaa modernisoimalla. Opintopolkuja on joustavoitettu, tieto on avointa ja infrastruktuurit yhteiskäytössä. Suomeen muodostuu tutkimuksen huipulla toimivia yliopistoja ja kaikissa yliopistoissa on kansainväliselle tasolle yltäviä tutkimusaloja. Ammattikorkeakoulujen soveltava tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta tukee entistä vahvemmin koulutusta ja luo edellytyksiä pk-yritysten sekä yksityisen ja julkisen sektorin palvelujen uudistumiselle.

Korkeakoulut ennakoivat ja tukevat yhteiskunnan, kulttuurin ja työelämän uudistumista ja turvaavat tarvittavan korkeakoulutetun työvoiman saatavuuden, ottaen huomioon pienevän nuorisoikäluokan sekä työ- ja elinkeinoelämän ja yhteiskunnan muutosten vaikutukset alakohtaisiin koulutustarpeisiin. Korkeakoulut vahvistavat osaamisellaan eri toimijoita yhdistäviä alue- ja alakohtaisia innovaatio- ja osaamiskeskittymiä. Nämä edistävät alueiden omiin vahvuuksiin ja kilpailuetuihin perustuvaa älykästä erikoistumista sekä uusien kasvualojen vahvistumista. Samalla hyödynnetään alueiden osaamispotentialiaali korkeakoulujen toiminnan kehittämisessä.

Korkeakouluyhteisö heijastaa väestön moninaisuutta ja sen toiminnassa toteutuu yhdenvertaisuus ja tasa-arvo.

Korkeakoulut vahvistavat vaikuttavuuttaan erityisesti lisäämällä osaamisen ja tutkimustulosten laajempaa hyödyntämistä, kaupallistamista, osaamisen vientiä, elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia sekä yrittäjyysvalmiuksia ja -edellytyksiä. Korkeakoulut avaavat laajasti tutkimuksen tuloksia ja kehittävät aktiivisesti uusia toimintamalleja osaamisen siirtämiseksi

yhteiskuntaan.

Korkeakoulujen ja opetus- ja kulttuuriministeriön tietojärjestelmät ovat yhteentoimivia. Tietojen ja käsitteiden yhteismitallisuus sekä valtakunnallinen tietovaranto tukevat korkeakoulujen toimintaa ja ministeriön ohjausta.

Korkeakoulut ovat lisänneet kansainvälistä vaikuttavuutta ja näkyvyyttä strategisesti valituilla alueilla hyödyntäen keskinäistä yhteistyötä ja verkottumista. Korkeakoulut hyödyntävät monipuolisesti eurooppalaisen korkeakoulutus- ja tutkimusalueen sekä Team Finland -toiminnan mahdollisuuksia.

Vahvat korkeakouluyksiköt osaamisen uudistajina

Korkeakoulut jatkavat alakohtaista ja alojen välistä toiminnallista ja rakenteellista kehittämistä osaamisen kokoamiseksi ja epätarkoituksenmukaisten päällekkäisyyksien purkamiseksi. Korkeakoulut profiloituvat, selkeyttävät ja tiivistävät yhteistyötä ja työnjakoa niin keskenään kuin tutkimuslaitosten kanssa koulutuksessa, tutkimuksessa, tukipalveluissa, rakenteissa ja infrastruktuureissa. Syvenevällä yhteistyöllä tuetaan voimavarojen tehokasta käyttöä ja laadun vahvistamista. Kansalliset ja kansainväliset strategiset kumppanuudet vahvistavat korkeakoulujen profiileja. Korkeakoulut keskittävät voimavaroja harvempiin, vaikuttavampiin ja taloudelliselta kantokyvyltään vahvempiin toiminnallisiin yksiköihin. Tämä edellyttää myös poisvalintojen toteuttamista korkeakouluissa.

Helsingin yliopisto kehittää vahvuusalueitaan suuntaamalla näihin muutosohjelman kautta hankittavaa uutta rahoitusta ja hyödyntämällä nykyistä laajemmin kansallisten ja kansainvälisten strategisten kumppanien osaamista. Yliopisto yhdistää hajallaan olevaa life science -alan toimintaansa ja tiivistää yhteistyötä pääkaupunkiseudulla alan toimijoiden kanssa HiLife -osaamiskeskittymän muodostamiseksi vuoteen 2017 mennessä. Tutkimusta ja koulutusta kootaan nykyiset yksikkörajat ylittäviin kokonaisuuksiin siten, että uusi toimintarakente otetaan käyttöön vuoden 2018 alusta lukien.

Yliopisto kehittää Ilmakehätieteiden keskusta yliopisto- ja tutkimuslaitosyhteistyössä tavoitteena ilmakehätieteen ja ympäristötutkimuksen keskittymä.

Yliopisto syventää strategista kumppanuuttaan Aalto-yliopiston, Lappeenrannan teknillisen yliopiston ja Svenska handelshögskolanin kanssa tavoitteena toisiaan täydentävä osaaminen.

Helsingin yliopisto ja Vaasan alueen muut yliopistotoimijat (VY, ÅA, SHH), ammattikorkeakoulut sekä innovaatiojärjestelmän muut toimijat laativat vuoden 2017 aikana Vaasan yliopiston koordinoimana suuntaviivat Pohjanmaan korkeakoulujen vaikuttavuuden ja alueen elinvoimaisuuden vahvistamiseksi.

Helsingin yliopisto ja Taideyliopisto selvittävät kevääseen 2017 mennessä mahdollisuudet taiteiden tutkimuksen kokoamiseksi.

Yliopisto toimii aktiivisesti korkeakoulujen yhteistyön vahvistamisessa kansainvälistymisen edistämiseksi ja kansainvälisen yhteistyön toimintamallien kehittämisessä.

Laadukkaasta koulutuksesta nopeammin työelämään

Korkeakoulut nostavat koulutuksen laatua uudistamalla koulutussisältöjä, opetusmenetelmiä, oppimisympäristöjä ja opettajien osaamista sekä lisäämällä yhteistyötä. Korkeakoulut hyödyntävät digitalisaation tuomia mahdollisuuksia

täysimääräisesti. Korkeakoulut kehittävät opiskelijavalintoja, hyväksilukumenettelyjä ja tutkintoja niin, että kansallinen ja kansainvälinen liikkuvuus lisääntyy. Korkeakoulut luopuvat pääsääntöisesti siltaopinnoista.

Korkeakoulut hyödyntävät toisen asteen tutkintoja opiskelijavalinnassa nykyistä enemmän ja luopuvat pitkäkestoisesta valmistautumisesta edellyttävistä pääsykokeista. Korkeakoulut lisäävät yhteistyötään toisen asteen koulutuksen järjestäjien kanssa korkeakouluopintoihin siirtymisen nopeuttamiseksi. Valintamenettelyjä kehitetään alakohtaisessa yhteistyössä. Ensimmäistä korkeakoulututkintoa suorittavien osuutta uusista opiskelijoista kasvatetaan hyödyntämällä paikkojen varaamismahdollisuutta ensikertaisille hakijoille ja kehittämällä siirto-opiskelijoiden valintaa.

Korkeakoulut tukevat mahdollisuuksien tasa-arvoa ja edistävät tutkintojen suorittamista tavoiteajassa kaikilla tutkintotasoilla. Korkeakoulut lisäävät joustavia opiskelumahdollisuuksia sekä aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista. Korkeakoulut monipuolistavat opiskelijoiden ohjausta ja lisäävät yhteistyötä työelämän kanssa. Toimivat ura- ja rekrytointipalvelut tukevat nopeaa valmistumista ja työllistymistä. Korkeakoulut ottavat käyttöönsä valtakunnallisen uraseurannan.

Korkeakoulut ottavat vastuuta maahanmuuttajien osaamisen ja koulutustarpeiden tunnistamisesta sekä työllistymisen edellytysten parantamisesta.

Helsingin yliopisto ottaa vuoteen 2018 mennessä käyttöön opiskelijavalinnan, joka ei edellytä hakijalta pitkää valmentautumista. Yliopisto osallistuu alakohtaisten yhteisvalintojen kehittämiseen siten, että yhteisvalinta on käytössä pääsääntöisesti sopimuskauden loppuun mennessä ja mahdolliset valintakokeet toteutetaan yhteistyössä muiden alalla koulutusta tarjoavien yliopistojen kanssa. Yliopisto lisää ensimmäistä korkeakoulututkintoa suorittamaan valittujen osuutta kaikista uusista opiskelijoista. Yliopisto hyödyntää verkko-opetusta opiskelijarekrytinnissa. Yliopisto kehittää yhteistyömalleja toisen asteen oppilaitosten kanssa.

Yliopistossa toteutetaan Iso Pyörä - koulutusuudistus, jossa opiskelijavalintaa uudistetaan aiempaa laajempiin hakukohteisiin ja koulutus järjestetään usean tieteenalan yhteisinä koulutusohjelminä. Yliopisto puolittaa hakukohteiden määrän vuoteen 2017 mennessä. Yliopisto suuntaa voimavaroja oppimisympäristöjen digitalisaatioon joustavin ja avoimin tilaratkaisuin sekä ottamalla käyttöön mobiileja ja personoituja opetus- ja opintopalveluita. Kaikkiin yliopiston syksyllä 2017 käynnistyviin tutkintoon johtaviin koulutusohjelmiin lisätään työllistyvyyttä ja työelämään siirtymistä parantavia sisältöjä.

Yliopisto toimii yhtenä korkeakouluista, jotka neuvovat ja ohjaavat maahanmuuttajia korkeakoulutukseen ja siihen liittyvään työelämään

Tutkimuksella ja innovaatiotoiminnalla vaikuttavuutta, kilpailukykyä ja hyvinvointia

Korkeakoulut tukevat uusia lupaavia tutkimusaloja sekä kansainvälisen huipun tuntumassa kehittyviä tutkimussuuntia. Korkeakoulut ovat sitoutuneet avoimeen toimintakulttuuriin ja avoimen tieteen käytänteisiin kaikilla organisaation tasoilla. Korkeakoulut tukevat kansallisen osaamis pääoman kasvua mm. avoimen tieteen ja tutkimuksen sekä käyttäjälähtöisen kehittämis- ja innovaatiotoiminnan toimenpitein.

Korkeakoulut kehittävät tutkimuslaitosten sekä muun työ- ja elinkeinoelämän kanssa pitkäjänteisesti yhteisiä tutkimusympäristöjä, joilla on edellytykset menestyä kansainvälisessä ja monitieteisessä toimintaympäristössä. Korkeakoulut vahvistavat tutkimuslaitos- ja työelämäyhteistyötä ja kokoavat sitä tukevaa osaamistaan sekä kehittävät toimintatapojaan tutkimustulosten ja innovaatioiden kaupallistamiseksi.

Korkeakoulut kokoavat tutkimusrahoitusasiantuntemustaan sekä kehittävät toimintatapojaan ja keskinäistä yhteistyötään siten, että niillä on paremmat edellytykset hankkia laadullisesti kilpailtua, täydentävää rahoitusta strategiansa ja profiilinsa mukaiseen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotyöhön ja sekä taiteelliseen toimintaan.

Helsingin yliopisto profiloituu vahvaan perustutkimukseen. Profiilin mukaisia osaamiskeskittymiä rakennetaan aktiivisten kansainvälisten rekrytointien avulla.

Yliopisto vahvistaa profiloitumistaan kokoamalla tutkimusresursseja erityisesti humanististen ja yhteiskuntatieteiden aloilla. Yliopisto syventää tutkimuksen hyödyntämistä ja yhteiskunnallista vuorovaikutusta laaja-alaisesti suurelle yleisölle suunnatuin toimin. Yliopisto kehittää palvelujaan ja toimintatapojaan tutkimuksen vaikuttavuuden tunnistamiseksi ja tutkijoiden tukemiseksi tarkoituksenmukaisten vaikuttavuuskanavien ja kumppanien löytämisessä. Yliopiston avoimen tieteen toimintapa nousee sopimuskauden aikana tasolle viisi.

Yliopisto kaksinkertaistaa kansainvälisen tutkimusrahoituksen määrän vuoden 2020 loppuun mennessä kiinnittämällä erityistä huomiota yhteistyöhön yritysten kanssa.

Korkeakoulu yhteisö voimavarana

Korkeakoulut arvioivat ja kehittävät suunnitelmallisesti johtamista ja asiantuntijatyön edellytyksiä kaikilla organisaatiotasoilla. Korkeakoulut toteuttavat hyvää ja avointa henkilöstöpolitiikkaa sekä ottavat työhyvinvoinnin tarkastelussa käyttöön yhtenäisen ja vertailukelpoisen työvälineen. Korkeakoulut edistävät tasa-arvoa ja moniarvoisuutta henkilöstöpolitiikassaan sekä perustehtäviensä sisältöjen kehittämisen kautta. Korkeakoulu yhteisöä vahvistetaan henkilöstön osaamista kehittämällä, verkostoitumalla, kansainvälisillä rekrytoinneilla sekä hyödyntämällä opiskelijoiden osaamista. Korkeakoulut ottavat merkittävän roolin toiminta-alueensa kulttuurisen monimuotoisuuden vahvistamisessa.

Korkeakoulut kuulevat ja sitouttavat henkilöstöä ja opiskelijoita johtamis-, organisaatio- tai muiden uudistusten varhaisessa vaiheessa siten, että korkeakoulu yhteisön jäsenet voivat vaikuttaa ja ottaa vastuuta muutoksista. Korkeakoulut hyödyntävät opiskelija- ja henkilöstöpalautejärjestelmiä sekä digitalisaation mahdollisuuksia toimintakulttuurin ja käytäntöjen kehittämisessä.

3. HELSINGIN YLIOPISTON TEHTÄVÄ, PROFILI JA VAHVUUSALAT

Tehtävä ja profiili

Helsingin yliopisto profiloituu korkeatasoisena, kansainvälisesti tunnustettuna, monitieteisenä tiedeyliopistona. Yliopistolla on merkittävä kansallinen vastuu globaalien ongelmien ratkaisujen etsimisessä ja yhteiskunnan kehityksen edellyttämän korkeakoulutetun työvoiman saatavuuden turvaamisessa.

Vahvuusalat ja uudet, nousevat alat

Helsingin yliopisto on määritellyt keskeisiksi vahvuusaloikseen kolme strategista tutkimusalueetta: Life Science, Human Mind in Changing World ja Matter and Materials.

4. TUTKINTOTAVOITTEET

Tavoitteet	Vuosina 2017 - 2020 keskimäärin
Ylemmät korkeakoulututkinnot	2 820
Kasvatusalat	330
Terveys- ja hyvinvointialat	55
Taiteet ja kulttuurialat sekä humanistiset alat	670
Yhteiskuntatieteet ja palvelualat	405
Liiketalous, hallinto ja oikeustieteet	270
Luonnontieteet	498
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne sekä tekniikan alat	100
Maatalous- ja metsätieteelliset alat	302
Hammaslääketiede	45
Lääketiede	145
Yliopistokohtaiset tavoitteet	
Tohtorin tutkinnot	490
Alemmat korkeakoulututkinnot	3 000

Helsingin yliopiston opettajankoulutuksen tutkintotavoitteet kaudella 2017-2020 ovat vuosittain: lastentarhanopettajat 140, erityislastentarhanopettajat 45, luokanopettajat 140, erityisluokanopettajat ja erityisopettajat 100, humanistiset oppiaineet 100 ja matemaattis-luonnontieteelliset oppiaineet 60.

Yliopisto vähentää humanistisen alan opettajankoulutusta. Yliopisto suuntaa kasvatustieteellisen koulutusalan sisäänottojaan yleisestä kasvatustieteestä opettajankoulutuksen kasvaviin koulutustarpeisiin (lastentarhan- ja luokanopettajakoulutus, erityisopetuksen opettajatarpeet). Yliopisto lisää lastentarhanopettajakoulutuksen sisäänottoa 40 opiskelijalla vuodesta 2017 alkaen.

Yliopisto suuntaa yhteiskuntatieteellisen alan koulutustarjontaa vahvemmin sosiaalityön kelpoisuuden tuottavaan koulutukseen.

5. RAHOITUS

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää yliopistolle perusrahoitusta yliopistolaisissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi yliopistolain (558/2009) 49§:n, yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen (770/2009) 5, 6 ja 7 §:n ja yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (331/2016) perusteella yhteensä 435 734 000 euroa momentilta 29.40.50 seuraavasti:

a) Laskennallisin perustein määräytyvään perusrahoitukseen 386 606 000 euroa.

Yliopiston valtakunnallisina tehtävinä on otettu huomioon SSKH, harvinaiset kielet ja kulttuurit, yliopistokeskukset (Mikkeli, Lahti), Aleksanteri-instituutti, HIP, luonnontieteellinen keskusmuseo, eläinsairaala, Kansalliskirjasto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, kuluttajatutkimuskeskus, Suomen LUMA -keskus ja harjoittelukoulu. Perusrahoitukseen sisältyy vuosittain yhteensä 46 916 000 euroa (rahoitustaso vuonna 2017) kauden 2017-2020

valtakunnallisten tehtävien perusteella.

Strategiarahoitusta kohdennetaan yliopiston strategian mukaiseen toimintaan 45 000 000 euroa vuonna 2017, 43 000 000 euroa vuonna 2018, 35 000 000 euroa vuonna 2019 ja 34 000 000 euroa vuonna 2020 ottaen huomioon yliopiston strategia ja sopimuksessa nimetyt strategisen kehittämisen toimenpiteet. Strategiarahoituksen kohdentamisessa on otettu huomioon erityisesti:

- Muutosohjelman toteuttaminen
- HiLife osaamiskeskittymän kehittäminen vuoteen 2017 mennessä
- Lääketieteellisen koulutuksen laajentaminen kaudella 2013-2016 ja pääkaupunkiseudun ruotsinkielinen opettajankoulutus
- Lastentarhaopettajakoulutuksen laajentaminen
- Iso Pyörä -koulutus uudistus (sis. koulutusohjelmien uudistaminen, digitaalisten oppimisympäristöjen luominen ml. välineistön sekä opetusmenetelmien ja ohjauksen vahvistaminen)
- Valintamenettelyjen uudistaminen ml. ylioppilastutkinnon ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen tutkintojen parempi hyödyntäminen
- Kansainvälistymisen vahvistamisen toimenpiteet ja kansallisen yhteistyön toimintamallien kehittäminen
- Kansainvälisen ja kansallisen tason tutkimusinfrastruktuurien vahvistaminen
- Opetus- ja tutkimusaineistojen laaja avoimuus
- Tutkimustulosten hyödyntämisen ja yritys yhteistyön vahvistamisen toimintamallien kehittäminen
- Toimintamallien kehittäminen maahanmuuttajien korkeakoulutukseen ja työelämään ohjaamiseen

b) Yliopiston valtionrahoitukseen sisältyy vuonna 2017 lisäksi 7 357 000 euroa yliopistolain (558/2009) mukaista rahoitusta laskennallisin perustein määräytyvään perusrahoituksen ulkopuolella.

Arvonlisäverolain (1501/1993) 39 §:ssä ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä yliopistojen muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus yliopistoille aiheutuneista kustannuksista yhteensä 41 771 000 euroa.

Myönnettyä rahoitusta ei käytetä elinkeinotoiminnan tukemiseen.

6. RAPORTOINTI

Yliopisto raportoi toiminnastaan tilinpäätöksessä ja siihen kuuluvassa toimintakertomuksessa sekä vuosittaisessa erillisraportissa sopimuksen tavoitteiden ja korkeakoulun strategian toteuttamisen keskeisten toimenpiteiden toteutumisesta. Yliopisto myös perustelee mahdolliset poikkeamat sovittujen tavoitteiden toteutumisessa tai toimenpiteiden ajoituksessa. Rahoituksen käytöstä raportoidaan yliopistojen taloushallinnon koodiston mukaisesti. Yliopisto informoi ennakoivasti, vuosiraportoinnin ulkopuolella ministeriötä rakenteellisista uudistuksista, joilla on merkittäviä henkilöstövaikutuksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö varmistaa sopimuskauden aikana vuosittain, että korkeakoulu on käynnistänyt tai edennyt sopimuksen mukaisissa toimenpiteissä. Mahdollisissa ongelmatilanteissa OKM käy vuosittain alkusyksystä tarkentavan keskustelun korkeakoulun kanssa aiemmin päätetyn strategiarahoituksen tason tarkistamiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi sopimuksen toteutumista ministeriön kirjallisessa palautteessa, ohjaukseen liittyvien korkeakouluvierailujen yhteydessä ja osana vuotuista tilastoseurantaa.

ALLEKIRJOITUKSET

Tätä sopimusta on tehty kaksi samansisältöistä kappaletta, yksi kummallekin osapuolelle.

Tapio Kosunen
Ylijohtaja

Jaana Husu-Kallio
Hallituksen puheenjohtaja

Hannu Sirén
Johtaja

Jukka Kola
Rehtori

LIITTEET

Kansalliskirjastoa koskeva liite Helsingin yliopiston sopimukseen kaudelle 2017 - 2020